

Kotnikova ulica 28, 1000 Ljubljana

T: 01 369 77 00

F: 01 369 78 32

E: gp.mddsz@gov.si www.mddsz.gov.si

Številka: 0070-12/2016
Ljubljana, dne 19. 9. 2016
EVA 2016-2611-0049
GENERALNI SEKRETARIAT VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE Gp.gs@gov.si
ZADEVA: Predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre-E) – redni postopek – predlog za obravnavo
1. Predlog sklepov vlade: Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14) je Vlada Republike Slovenije na seji dne sprejela naslednji sklep: Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih EVA 2016-2611-0056 in ga posreduje v obravnavo Državnemu zboru Republike Slovenije po rednem postopku. <p style="text-align: right;">Mag. Darko KRAŠOVEC GENERALNI SEKRETAR</p> Prejmejo: <ul style="list-style-type: none">- Ministrstvo za finance- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo- Ministrstvo za pravosodje
2. Predlog za obravnavo predloga zakona po nujnem ali skrajšanem postopku v državnem zboru z obrazložitvijo razlogov:
/
3.a Osebe, odgovorne za strokovno pripravo in usklajenost gradiva:
- Štefan Lepoša, generalni direktor - Simon Švarc, podsekretar - Marjetka Kovšca, sekretarka - Marko Bučar, višji svetovalec
3.b Zunanji strokovnjaki, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva:
/
4. Predstavniki vlade, ki bodo sodelovali pri delu državnega zbora:
- Dr. Anja, Kopač Mrak, ministrica - Martina Vuk, državna sekretarka - Peter Pogačar, državni sekretar - Štefan Lepoša, generalni direktor - Simon Švarc, podsekretar - Marjetka Kovšca, sekretarka - Marko Bučar, višji svetovalec

5. Kratek povzetek gradiva:

Gradivo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih se nanaša na področje omejitve dedovanja na podlagi 128. člena Zakona o dedovanju oziroma na pravico Republike Slovenije, da po smrti upravičenca do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, pridobi nazaj sredstva, ki so bila zapustniku izplačana iz tega naslova ter na področje zavarovanja terjatve, ki jo ima Republika Slovenija iz tega naslova. Gradivo se nanaša tudi na področje upoštevanja premoženja, kot enega izmed pogojev za upravičenost do denarne socialne pomoči ali varstvenega dodatka.

Predlaga se črtanje instituta zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini v lasti upravičenca do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, ki je do omenjenih pravic upravičen, ker v skladu z zakonskimi določbami nima dovolj sredstev za preživljanje. Kot oseba, ki nima dovolj lastnih sredstev za preživljanje, se šteje oseba, ki z lastnimi sredstvi in premoženjem, ki se upošteva kot premoženje po zakonu, ne presega zakonsko določeno dohodkovno oziroma premoženjsko mejo ter oseba, ki ima v lasti stanovanje ali stanovanjsko hišo, v katerem oziroma kateri dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče (v nadaljnjem besedilu: stanovanje) ter katerega vrednost ne presega oziroma dosega 120.000 eurov. Navedeno se predlaga tako v primeru novih upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, kot v primeru že vpisanih zaznamb prepovedi odtujitve in obremenitve.

Zaradi specifičnosti Slovenije, za katero je značilen visok delež (85 %) lastniških stanovanj, s katerimi si posamezniki in družine rešujejo stanovanjsko vprašanje, navezanosti na nepremičnine predvsem starejših in v smislu osnovnega načela zagotavljanja sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje, se za primere lastništva stanovanja predlaga posebna meja premoženjskega cenzusa 120.000 eurov. Navedena meja predstavlja najvišjo zaokroženo povprečno vrednost stanovanjske hiše v najdražji statistični regiji po podatkih Geodetske uprave Republike Slovenije v mesecu avgustu 2016. Če ima oseba stanovanje, katerega vrednost dosega ali ne presega 120.000 eurov, se predlaga, da je do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka lahko upravičena. Če ima oseba v lasti stanovanje, katerega vrednost presega 120.000 eurov, je do omenjenih pravic lahko upravičena le, če center za socialno delo po prostem preudarku presodi, da si preživetja s stanovanjem začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati, po preteku primerne časa, pa še pod dodatnim pogojem, tj. da se strinja z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve na vseh nepremičninah v njeni lasti. Omejitev dedovanja na podlagi 128. člena Zakona o dedovanju in institut zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini, kot sredstvo zavarovanja terjatve iz naslova omejitve dedovanja, se tako ohrani samo za omenjen krog upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka. Omejitev dedovanja se izvede do višine vrednosti prejete pomoči, ki jo je oseba prejela ob izpolnjevanju navedenih pogojev.

Za osebe, ki so denarno socialno pomoč oziroma varstveni dodatek prejele po trenutno veljavnem zakonu, ker v skladu z zakonskimi določbami niso imeli dovolj sredstev za preživljanje, se predlaga, da se dedovanje njihovega premoženja omeji v enakem obsegu, kot ga določa veljavna zakonodaja.

6. Presoja posledic za:

a)	javnofinančna sredstva nad 40.000 EUR v tekočem in naslednjih treh letih	NE
b)	usklajenost slovenskega pravnega reda s pravnim redom Evropske unije	NE
c)	administrativne posledice	DA
č)	gospodarstvo, zlasti mala in srednja podjetja ter konkurenčnost podjetij	NE
d)	okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki	NE
e)	socialno področje	DA
f)	dokumente razvojnega načrtovanja: <ul style="list-style-type: none">- nacionalne dokumente razvojnega načrtovanja- razvojne politike na ravni programov po strukturi razvojne klasifikacije programskega proračuna	NE

	- razvojne dokumente Evropske unije in mednarodnih organizacij	
7.a Predstavitev ocene finančnih posledic nad 40.000 EUR: (Samo če izberete DA pod točko 6.a.)		

I. Ocena finančnih posledic, ki niso načrtovane v sprejetem proračunu				
	Tekoče leto (t)	t + 1	t + 2	t + 3
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) prihodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov državnega proračuna				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) odhodkov občinskih proračunov				
Predvideno povečanje (+) ali zmanjšanje (-) obveznosti za druga javnofinančna sredstva				
II. Finančne posledice za državni proračun				
II.a Pravice porabe za izvedbo predlaganih rešitev so zagotovljene:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.b Manjkajoče pravice porabe bodo zagotovljene s prerazporeditvijo:				
Ime proračunskega uporabnika	Šifra in naziv ukrepa, projekta	Šifra in naziv proračunske postavke	Znesek za tekoče leto (t)	Znesek za t + 1
SKUPAJ				
II.c Načrtovana nadomestitev zmanjšanih prihodkov in povečanih odhodkov proračuna:				
Novi prihodki	Znesek za tekoče leto (t)		Znesek za t + 1	
SKUPAJ				
OBRAZLOŽITEV: /				
7.b Predstavitev ocene finančnih posledic pod 40.000 EUR:				
Novela zakona bo imela posredne finančne posledice za državni proračun, saj bo lahko zaradi				

omilitve omejitve dedovanja in instituta zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve kot sredstvo zavarovanja terjatve, ki jo ima Republika Slovenija na podlagi 128. člena Zakona o dedovanju na podlagi izplačila denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, v proračun vrnjenih manj sredstev, kot do sedaj (tako za časa življenja, kot v zapuščinskih postopkih).

Finančnih posledic morebitnega povečanja števila upravičencev do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka zaradi omilitve omejitve dedovanja in instituta zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve ni mogoče oceniti, saj ni mogoče pridobiti podatkov o tem, koliko ljudi zaradi obstoječe zakonodaje ne uveljavlja denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka in bi bila v skladu z zakonskimi pogoji tudi dejansko upravičena do omenjenih pravic.

Druga javna finančna sredstva niso potrebna.

8. Predstavitev sodelovanja z združenji občin:

Vsebina predloženega gradiva (predpisa) vpliva na:

- pristojnosti občin,
- delovanje občin,
- financiranje občin.

NE

Gradivo (predpis) je bilo poslano v mnenje:

- Skupnosti občin Slovenije SOS: NE
- Združenju občin Slovenije ZOS: NE
- Združenju mestnih občin Slovenije ZMOS: NE

Predlogi in pripombe združenj so bili upoštevani: /

Bistveni predlogi in pripombe, ki niso bili upoštevani. /

9. Predstavitev sodelovanja javnosti:

Gradivo je bilo predhodno objavljeno na spletni strani predlagatelja:

DA

10. Pri pripravi gradiva so bile upoštevane zahteve iz Resolucije o normativni dejavnosti:

DA

11. Gradivo je uvrščeno v delovni program vlade:

DA

**Dr. Anja Kopač Mrak
MINISTRICA**

Priloga:

- predlog sklepa
- predlog zakona

PRILOGA

Na podlagi drugega odstavka 2. člena Zakona o Vladi Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 24/05 – uradno prečiščeno besedilo, 109/08, 38/10 – ZUKN, 8/12, 21/13, 47/13 – ZDU-1G in 65/14) je Vlada Republike Slovenije na seji dne sprejela naslednji

SKLEP

Vlada Republike Slovenije je določila besedilo predloga Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih EVA 2016-2611-0049 in ga posreduje v obravnavo Državnemu zboru Republike Slovenije po rednem postopku.

Mag. DARKO KRAŠOVEC
GENERALNI SEKRETAR

Prejmejo:

- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- Ministrstvo za finance
- Služba Vlade Republike Slovenije za zakonodajo
- Ministrstvo za pravosodje

**ZAKON
O SPREMEMBAH ZAKONA O SOCIALNO VARSTVENIH PREJEMKIH**

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Sedanja ureditev sistema socialnovarstvenih prejemkov, tj. denarne socialne pomoči (v nadaljnjem besedilu: DP) in varstvenega dodatka (v nadaljnjem besedilu: VD), je določena z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih (v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre), objavljenem v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13 ter 90/15 in z Zakonom o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (v nadaljnjem besedilu: ZUPJS), objavljenem v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12-ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US in 51/16 – odl. US.

Denarna socialna pomoč

ZSVarPre določa, da je do DP upravičen posameznik, ki si sam materialne varnosti začasno po merilih tega zakona ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati. Okoliščine, na katere bi posameznik lahko vplival, veljavni zakon določa primeroma. Namen DP je zagotavljanje sredstev za osnovno preživetje v višini, kot jo določa veljavni zakon. Veljavni zakon zato ureja tudi vprašanje, kako obravnavati posameznega družinskega člana, ki je brez sredstev za preživljanje po svoji krivdi (do DP ni upravičen), ter iz katerih virov si mora upravičenec poskušati zagotoviti sredstva za preživetje, preden lahko prejme DP (z delom, pravicami iz dela ali zavarovanja, z dohodki iz premoženja in drugih virov oziroma z nadomestili ali prejemki po drugih predpisih ali s pomočjo tistih, ki so ga dolžni preživljati, ali na drug način). DP je namenjena samski osebi oziroma družini kot celoti. V smislu osnovnega načela zagotavljanja sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje, je kot eden izmed razlogov za zavrnitev DP (smiselno tudi za zavrnitev VD), kljub izkazanemu dohodku pod minimalnim dohodkom, z veljavnim ZSVarPre določeno tudi lastništvo premoženja, katerega vrednost presega 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka oziroma trenutno 13.863 eurov. Samo za primer lastništva in bivanja v stanovanju ali stanovanjski hiši (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), katerega vrednost nad vrednostjo primerne stanovanja, določene po ZUPJS, presega višino 13.863 eurov, sta v veljavnem zakonu določeni dve izjemi, in sicer če posameznik:

1. v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč ni prejel ali jo je prejel največ 18 krat ali
2. je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejel več kot 18 krat in soglaša z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, katere lastnik je, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije ter izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do DP po tem zakonu.

Center za socialno delo lahko trenutno odloči tudi, da se DP (smiselno tudi za VD) dodeli samski osebi ali družini, ki ima v lasti nepremičnino oziroma nepremičnine (brez stanovanja zaradi posebne zgoraj omenjene določbe), katere vrednost oziroma katerih skupna vrednost presega 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka oziroma 13.863 eurov, ne presega pa višine 50.000 eurov, in za katero je mogoče sklepati, da si s to nepremičnino oziroma s temi nepremičninami preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati. Kot okoliščine, na katere oseba ne more vplivati, se skladno z veljavno zakonodajo štejejo zlasti:

- nasilje v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki v skladno s predpisi, ki urejajo nasilje v družini,
- začet postopek odtujitve ali razdružitve nepremičnine z namenom pridobitve sredstev za preživetje, ki ne traja več kot 24 mesecev,
- če je oseba upravičena do oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev ali do prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika po zakonu, ki ureja socialno varstvo, in je začet postopek zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v zemljiški knjigi.

Veljavni ZSVarPre pri ugotavljanju upravičenosti do pravice do DP oziroma VD tako loči med upoštevanjem nepremičnine, v kateri posameznik oziroma družina živi, in med ostalimi nepremičninami. ZSVarPre namreč postavlja zgornjo mejo vrednosti premoženja, ki je posameznik oziroma družina z lastnim premoženjem ne sme preseči, drugače do omenjenih pravic ne more biti upravičena. Zaradi te zgornje meje, ZSVarPre omogoča posamezniku ali družini, ki omenjeno mejo zaradi lastništva nepremičnine, v kateri živi in za katero se ugotovi, da ni primerne velikosti, preseže, da je do omenjenih pravic lahko upravičena, če poda soglasje k zaznambi (v primeru, če je v zadnjih 24 mesecih DP prejela več kot osemnajstkrat, če jo je prejela manj kot osemnajstkrat, pa soglasje ni potrebno in ima stranka možnost razpolaganja z nepremičnino). Zaznamba pa se vedno opravi avtomatično, tj. brez soglasja, če se ugotovi, da je posameznik upravičen do VD ali do trajne DP ali če gre za »dolgotrajnega« upravičenca do DP (upravičenec, ki je v zadnjih 3 letih pred vložitvijo vloge, DP prejel najmanj štiriindvajsetkrat).

Višina DP se določi tako, da se od višine, ki zadošča za preživetje – od minimalnega dohodka samske osebe oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine (t.i. cenzus) – odšteje dohodek samske osebe oziroma družine, ugotovljen na način, ki ga določa zakon, nato pa se zniža še za upoštevano vrednost premoženja (vrednost celotnega premoženja, ki se upošteva, se deli s 3). Minimalni dohodek samske osebe oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine se po veljavnem zakonu določi v skladu z ekvivalenčno lestvico in glede na razmerje do osnovnega zneska minimalnega dohodka.

Po svoji naravi je DP začasna pomoč, saj se prvič lahko dodeli največ za obdobje treh mesecev. Ob nespremenjenih okoliščinah se upravičencu lahko dodeli ponovno – za obdobje 6 mesecev. Najdlje se lahko dodeli za obdobje enega leta, če zaradi starosti nad 63 let (ženske) oziroma nad 65 let (moški), bolezni ali invalidnosti ali drugih okoliščin ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca. Za osebe, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo ali v starosti nad 63 let (ženske) oziroma nad 65 let (moški) ter brez premoženja, ki se upošteva po zakonu, ali se nahajajo v institucionalnem varstvu, se dodeli trajna DP.

DP je torej po svoji naravi pravica, ki naj bi jo oseba prejela začasno, saj se pričakuje, da je aktivna pri reševanju svoje socialne problematike oziroma je mogoče pričakovati, da bo lahko na novo dobivala dohodke in si tako izboljšala svoj socialni položaj oziroma si bo s pridobitnim delom lahko zagotovila sredstva za kritje življenjskih stroškov. Izjema velja za osebe, ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo ali v starosti nad 63 let (ženske) oziroma nad 65 let (moški) ter brez premoženja, ki se upošteva po zakonu, ali se nahajajo v institucionalnem varstvu, pri katerih ni mogoče pričakovati, da bodo lahko na novo dobivali dohodke in si tako izboljšali svoj socialni položaj oziroma si s pridobitnim delom ne morejo zagotoviti sredstev za kritje osnovnih življenjskih stroškov. Te osebe prejemajo trajno DP in, če izpolnjujejo pogoje za VD, tudi VD. Z DP imajo zagotovljena sredstva za osnovno preživetje (bivanje, prehrano, ogrevanje, osnovne higienske potrebe, itd.), z VD pa imajo zagotovljena sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki se jim na dolgi rok ni mogoče izogniti: stroške za vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanje trajnih potrošnih dobrin, ipd.

Če je upravičenec do trajne DP¹ ali »dolgotrajni«² upravičenec do DP lastnik nepremičnine, se mu v skladu z veljavnim zakonom z odločbo o upravičenosti do DP prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist Republike Slovenije. Zaznamba prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine se opravi tudi v primeru upravičenca do DP - ki ima v lasti stanovanje, v katerem živi in katerega vrednost nad vrednostjo primerne stanovanja, presega 13.863 evrov - in je v zadnjih 24 mesecih DP prejel več kot osemnajstkrat ter soglašja z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine oziroma nepremičnin, katere oziroma katerih lastnik je. Iz navedenega izhaja, da se zaznamba pri upravičencih do DP zaradi njene začasne narave ne opravi takoj z upravičenostjo do pravice (razen v primeru trajne DP, kjer ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca), ampak šele po poteku določenega časovnega obdobja.

¹ Trajna DP se dodeli upravičencu, ki je trajno nezaposljiv ali trajno nezmožen za delo ali v starosti nad 63 let (ženske) oz. nad 65 let (moški) ter je brez premoženja, ki se upošteva po zakonu, ali je v institucionalnem varstvu. Te pogoje morajo izpolnjevati tudi družinski člani upravičenca.

² Kot »dolgotrajni« upravičenec do DP se šteje upravičenec, ki je v zadnjih treh letih DP prejel več kot 24-krat.

Varstveni dodatek

Osnovni namen VD po Zakonu o varstvenem dodatku (Uradni list RS, št. 10/08) je bil kot korektiv izboljšati materialno varnost upravičencev z najnižjimi pokojninami (starostnih, invalidskih, vdovskih in družinskih, ne pa tudi kmečkih), zavarovanih za celotni obseg pravic, s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji. Zaradi socialnovarstvene narave in dejstva, da se sredstva za financiranje VD zagotavljajo iz javnih financ (ne iz sredstev pokojninskega in invalidskega zavarovanja), je bil z uveljavitvijo ZSVarPre in ZUPJS VD po Zakonu o varstvenem dodatku izločen iz sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja in prenesen med socialno varstvene prejemke oziroma v samostojno pravico iz javnih sredstev.

Pri presoji upravičenosti do VD se v zvezi z ugotavljanjem družine oziroma družinskih članov, lastnega dohodka, upoštevanjem premoženja, dodeljevanjem, zmanjševanjem, izplačevanjem in povečanjem varstvenega dodatka za dodatek za pomoč in postrežbo, uskladitvijo višine dodeljenega varstvenega dodatka, zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, katere lastnik je upravičenec do varstvenega dodatka, v korist Republike Slovenije, pristojnostjo organa, ugotavljanjem razlogov za nedodelitev oziroma neupravičenost, smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za ugotavljanje upravičenosti do DP po ZSVarPre.

VD po ZSVarPre je socialnovarstveni prejemek, namenjen posameznikom, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati oziroma posameznikom, ki pomoč zaradi svojega stanja (nezaposlena oseba, starejša od 65 let – moški in 63 let – ženske, oseba trajno nezmožna za delo, trajno nezaposljiva oseba) potrebujejo trajno, saj ni mogoče pričakovati, da bodo lahko na novo dobivali dohodke in si tako izboljšali svoj socialni položaj oziroma si s pridobitnim delom ne morejo zagotoviti sredstev za kritje življenjskih stroškov, ki se jim na dolgi rok ni mogoče izogniti: stroškov z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin. Z VD se upravičencu do njega za čas prebivanja v Republiki Sloveniji tako zagotavljajo sredstva za kritje življenjskih stroškov, ki nastanejo v daljšem časovnem obdobju (stroški z vzdrževanjem stanovanja, nadomeščanjem trajnih potrošnih dobrin ipd.) in niso stroški za zadovoljevanje minimalnih življenjskih potreb. VD torej predstavlja trajni prejemek.

Do VD so po ZSVarPre upravičene osebe:

- ki so trajno nezaposljive ali trajno nezmožne za delo ali so nezaposlene osebe, starejše od 63 let (ženske) oziroma od 65 let (moški) in
- ki so upravičene do DSP oziroma bi do nje lahko bile upravičene ali
- katerih lastni dohodek oziroma lastni dohodek družine presega višino njihovega minimalnega dohodka oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine in zaradi tega niso upravičene do DSP, ne presega pa višine njihovega minimalnega dohodka oziroma seštevka minimalnih dohodkov posameznih družinskih članov družine za VD.

Do VD niso upravičene osebe, ki so v celodnevem institucionalnem varstvu v socialnovarstvenem zavodu.

Če je upravičenec do VD lastnik nepremičnine, se mu v skladu z veljavnim zakonom z odločbo o upravičenosti do VD prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist RS. Zaradi trajne narave VD oziroma ker ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca do VD, se prepoved odtujitve in obremenitve opravi takoj z upravičenostjo do VD.

Omejitev dedovanja ter zaznamba prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije

Zakon o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: ZD), ki je bil objavljen v Uradnem listu SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odločba US, 117/00 – odločba US, 67/01, 83/01 – OZ in 31/13 – odločba US, je bil sprejet leta 1976 in v 128. členu določa, da se dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji do višine vrednosti prejete pomoči. Za pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu se šteje vse, kar je zapustnik zaradi slabega premoženjskega stanja prejel na podlagi zakona ali splošnega akta občine v denarju ali v obliki oprostitev plačila, tj. DP, VD, oprostitev plačil socialnovarstvenih storitev in prispevek k plačilu

storitev družinskega pomočnika. Povračilo prejete pomoči je mogoče doseči s priznanjem obligacijske pravice dajalcu pomoči in z morebitnimi sredstvi za njeno zavarovanje. Omejitev dedovanja se izvede tako, da postane del zapustnikovega premoženja, ki ustreza vrednosti prejete pomoči, lastnina Republike Slovenije, če se je pomoč financirala iz proračuna Republike Slovenije, oziroma lastnina občine, če se je pomoč financirala iz proračuna občine. Premoženje, ki postane lastnina Republike Slovenije ali občine, se s sklepom izroči pristojnemu organu Republike Slovenije oziroma pristojnemu organu občine. Sodišče lahko odloči, da dedujejo dediči vse zapustnikovo premoženje, če se ti obvežejo povrniti vrednost dane pomoči Republiki Sloveniji oziroma občini. Republika Slovenija oziroma občina, iz proračuna katere se je pomoč financirala, ima v zavarovanje svoje terjatve iz prejšnjega odstavka do celotnega poplačila zakonito zastavno pravico na stvareh, ki sodijo v zapuščino. Veljavni ZD v 129. členu določa, da se lahko Republika Slovenija ali občina, iz proračuna katere se je financirala pomoč zapustniku v skladu s predpisi o socialnem varstvu, do konca zapuščinske obravnave odpove pravici do povračila te pomoči, če so zapustnikovi dediči njegov zakonec ali njegovi otroci, ki so sami potrebni pomoči.

Ustavno sodišče Republike Slovenije je presojalo ustavnost 128. člena ZD in z odločbo opr. št. U-I-330/97 odločilo, da je legitimno, da se dajalec pomoči (Republika Slovenija in tudi lokalne skupnosti) lahko poplača iz zapustnikovega premoženja. Ugotovilo je namreč, da je bil poseg v pravico do zasebne lastnine in dedovanja nujen zaradi varstva druge ustavne pravice, to je pravice do socialne varnosti drugih državljanov, ki jo zagotavlja Republika Slovenija, saj je dolžna zagotavljati socialno varnosti vsem državljanom. Socialna država na temelju pravice do socialne varnosti ne sme ogroziti te pravice z neupravičenim siromašenjem skladov za zagotavljanje te pomoči. Povračilo je treba doseči z blažjim sredstvom, to je s priznanjem obligacijske pravice dajalcu pomoči in z morebitnimi sredstvi za njeno zavarovanje. Ustavno sodišče je ugotovilo tudi, da iz pravice do zasebne lastnine in dedovanja (33. člen Ustave) za dediča ne izhaja pravica, da bi lahko dedoval premoženje zapustnika, ne da bi bil hkrati pripravljen sprejeti morebitne obveznosti, ki so povezane z dedovanjem zapustnikovega premoženja. Mednje vsekakor sodi tudi obveznost povračila vrednosti dane socialne pomoči, ki jo je zapustnik prejel od države. S to pomočjo se je za časa zapustnikovega življenja ohranjala vrednost premoženja, ki je po njegovi smrti predmet dedovanja. Po presoji Ustavnega sodišča je bistveno, da imajo dediči povsem avtonomno možnost izbire, ali povrnejo prejeto pomoč in dedujejo celotno zapuščino, ali pa dopustijo izločitev dela zapuščine v korist dajalca pomoči (republika ali občina). V nasprotnem primeru bi država neupravičeno zmanjševala sredstva za zagotavljanje pomoči drugim, ki to pomoč potrebujejo, ker nimajo drugih ustreznih sredstev za življenje, Republika Slovenija ali občina, iz proračuna katere se je financirala pomoč zapustniku v skladu s predpisi o socialnem varstvu, pa se lahko do konca zapuščinske obravnave odpove pravici do povračila te pomoči, če so zapustnikovi dediči njegov zakonec ali njegovi otroci, ki so sami potrebni pomoči.

Z odločbo opr. št. U-I-223/08 je Ustavno sodišče Republike Slovenije odločilo, da je ratio legis omejitve po 128. členu ZD v tem, da se onemogoči dedovanje tistega dela (ali celega) premoženja zapustnika, ki je nastalo oziroma je ostalo ohranjeno zaradi pomoči, ki jo je zapustniku dajala družba, ne da bi obstajali razlogi, iz katerih bi bila dolžna dajati pomoč. Če je namreč oseba, ki je prejela pomoč, zapustila premoženje, iz katerega bi lahko krila svoje eksistenčne potrebe, je utemeljeno sklepati, da ni bila v socialni stiski. Ureditev dedovanja tudi ni (primarno) namenjena zagotavljanju socialnega varstva dedičev, temveč se ta zagotavlja na podlagi drugih predpisov v smislu ustavne pravice do socialne varnosti. Omejitev po 128. členu ZD temelji torej primarno na zahtevi, naj se premoženje, ki obstaja zaradi družbene pomoči, vrne družbi, ne pa da ga dobijo dediči.

Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12 in 39/16) že od leta 2004 (v sedanjih oblikah) določa možnost zavarovanja terjatve občine z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini upravičenca do oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev ali do prispevka k plačilu storitev družinskega pomočnika, Republika Slovenija pa je svojo terjatev, ki jo ima na podlagi 128. ZD iz naslova izplačila DP oziroma VD, zavarovala z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10 in 40/11) leta 2012 z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini upravičenca do DP (zaznamba se opravi samo v primeru upravičenca do trajne DP in »dolgotrajnega« upravičenca do DP) oziroma VD. V vseh primerih, ko je zapustnikov dedič potreben pomoči, se Republika Slovenija ali občina na podlagi 129. člena ZD odpoveduje pravici do povračila izplačane pomoči. Institut zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve tako predstavlja sredstvo

zavarovanja, s katerim želi trenutno Republika Slovenija zavarovati svojo terjatev oziroma pravico, ki jo ima na podlagi 128. člena ZD. Po tem členu ima kot že omenjeno Republika Slovenija pravico, da po smrti upravičenca do pomoči v skladu s prepisi, ki urejajo socialno varstvo, pridobi nazaj sredstva, ki so bila upravičencu izplačana iz naslova DP oziroma VD, in sicer s prijavo terjatve v zapuščino. Ker ZSVarPre ureja samo pravici do DP in VD, se predlog sprememb ZSVarPre nanaša samo na ti dve pravici.

Na podlagi Ocene učinkov izvajanja nove socialne zakonodaje, ki jo je pripravil Inštitut RS za socialno varstvo, je Vlada Republike Slovenija leta 2013 pripravila predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (v nadaljevanju: ZSVarPre-C), ki ga je Državni zbor sprejel in je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 99/13. S sprejetjem ZSVarPre-C so se spremenile in dopolnile oziroma popravile tiste glavne pomanjkljivosti oziroma zaznani problemi, ki so se v času od začetka uporabe Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11 in 40/12 – ZUJF) pokazali kot tisti, ki so narekovali nujne in takojšnje spremembe. Šlo je med drugim tudi za popravke v delih, pri katerih se je izkazalo, da so se preveč zaostрили pogoji za dostop do DP in VD. Večina sprememb se je začela izvajati s 1. 1. 2014, nekatere pa s 1. 9. 2014. Spremembe oziroma popravki socialne zakonodaje so med drugim nekoliko olajšali dostop do DP in VD, del otroškega dodatka se ne všteva v dohodek družine, zato je nekoliko več družin upravičenih do DP, zvišala se je tudi meja za upoštevanje premoženja in prejemnikom DP, ki opravljajo prostovoljno delo v humanitarnih organizacijah (na podlagi posebne pogodbe z humanitarno organizacijo), je omogočeno prejemanje aktivacijskega dodatka. Z ZSVarPre-C (prehodna določba 39. člena) je bil med drugim dopolnjen tudi 128. člen ZD na način, da se dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji v celoti, ampak v določenem delu. Ta prehodna določba je določila, da se dedovanje zapustnikovega premoženja omeji do višine 2/3 prejetih sredstev, ki jih je zapustnik prejel iz naslova VD po ZSVarPre. Če je zapustnik prejel DP za več kot 12 mesecev, se dedovanje zapustnikovega premoženja omeji do višine DP, zmanjšane za 12 najvišjih mesečnih zneskov, nato pa zmanjšane še za 1/3 od preostalih mesečnih zneskov prejete pomoči. Dedovanje zapustnikovega premoženja se ne omeji, če je ta DP prejel za 12 mesecev ali manj in če je prejel izredno denarno socialno pomoč. ZSVarPre-C je določil, da se te omejitve uporabljajo do nove ureditve omejitve dedovanja premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, ne glede na 128. in 129. člen Zakona o dedovanju.

Vse zgoraj omenjene spremembe so v letu 2014 postopno vplivale na zvišanje števila upravičencev do DP, povišal se je tudi delež prejemnikov, ki prejemajo aktivacijski dodatek in s tem nekoliko višji DP. Tako je bilo leta 2013 povprečno mesečno 68.002 upravičencev do DP, v letu 2014 74.470 oseb, v letu 2015 pa povprečno mesečno že 80.641 oseb. Tako povišanje števila upravičencev do DP v zadnjih dveh letih ni le posledica spremenjene (omiljene) socialne zakonodaje, ampak kaže tudi na zaostrovanje prikrajšanosti in revščine v nekaterih skupinah (v povezavi s povečevanjem dolgotrajne brezposelnosti in »dolgotrajnih« prejemnikov denarne socialne pomoči), zagotovo pa je na povišanje prejemnikov DP delovala tudi omilitev pogojev dostopa do pravic. Žal to ne velja za VD, ki kljub omejitvi poplačil iz naslova dedovanja in zvišanja meje za upoštevanje premoženja, še vedno ostaja na nizki ravni. Problem je mogoče zaznati predvsem med starejšimi z nizkimi pokojninami (ki niso nujno posledica nepolne delovne dobe), ki ne uveljavljajo VD. Zaradi spreminjanja strukture prejemnikov VD, je le-teh med starejšimi osebami dejansko vse manj (le še okoli 5.000 oseb starejših od 65 let mesečno).³

Na podlagi ugotovitve, da je gospodarska rast presegla 2,5-odstotka bruto domačega proizvoda je s 1. 1. 2016 stopil v veljavo originalno predviden osnovni znesek minimalnega dohodka z ZSVarPre v višini 288,81 EUR. S spremembami ZSVarPre, ki so bile objavljene v Uradnem listu Republike Slovenije, št. 90/15, so bile določene nove ekvivalenčne lestvice za DP in VD, s čimer se je ohranilo mejo socialne varnosti določenih skupin upravičencev do DP oziroma VD.

Število prejemnikov VD se je v obdobju med decembrom 2011, ko je bila pravica še umeščena v pokojninski sistem in jo je dodeljeval in izplačeval Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in decembrom 2012, ko je bila pravica že del sistema socialnih transferjev, odvisnih od materialnega

³ Dremelj, Smolej Jež, Trbanc, Narat, Boljka, Lebar in Kobal Tomc. Februar 2016. *Socialni položaj v Sloveniji 2014 -2015*. Dopolnjeno končno poročilo. Ljubljana: IRSSV, stran 23 in 24.

položaja posameznikov in družin, precej znižalo. Razlogi za upad v tem obdobju so različni, izhajajo pa predvsem iz nove umestitve in opredelitve VD v okviru nove socialne zakonodaje (nekateri prejšnji upravičenci zaradi preverjanja cenzusa na ravni gospodinjstva oziroma družine niso bili več upravičeni do prejemanja, del upravičencev pa se je pravici odpovedal zaradi zaznambe na nepremičnine oziroma vračanja prejetih sredstev iz dediščine po smrti upravičenca). Število prejemnikov in upravičencev se je v letu 2013 še nekoliko znižalo, nato pa se je stabiliziralo na slabih 10.000 prejemnikov in nekaj več upravičencev. Konec leta 2015 je bilo tako 9.876 prejemnikov VD in 10.244 upravičencev do VD, iz česar izhaja, da VD v veliki večini prejemajo osebe, ki živijo same.⁴

VD po Zakonu o varstvenem dodatku ni bil podvržen zaznambi na premoženje prejemnika in omejitvi dedovanja, zato se predvideva, da se je okrog 16.100 oseb (9.972 do 31. 12. 2011 na ZPIZ, v 2012 6.100 na centrih za socialno delo), ki so bile po predpisih, ki urejajo pokojninsko in invalidsko zavarovanje, upravičene do VD, odpovedalo tej pravici. Število odpovedi je v naslednjih letih močno upadlo, saj je bilo vseh odpovedi VD v letu 2012 - 18, v letu 2013 - 18, v letu 2014 - 101, v letu 2015 - 74 in v letu 2016 (do vključno julija) - 49, pri čemer je treba upoštevati, da verjetno vse odpovedi niso bile zaradi zaznamb na nepremičninah. Ocenjuje se, da se je pravici do VD zaradi zaznambe na nepremičninah odpovedalo približno 13.000 oseb.

Starostna struktura upravičencev do VD se v zadnjih letih počasi spreminja, saj med osebami, ki prejemajo VD upada število starejših prejemnikov, narašča pa število mlajših. Tako se je samo v obdobju od julija 2014 do julija 2015, delež mlajših prejemnikov VD (starih 35 let in manj) povišal iz 6,52 % vseh prejemnikov na 8,44 %. Rahlo je narastel tudi delež prejemnikov VD v starostnih razredih 36-50 let in 51-65 let. Število starejših prejemnikov VD se je v zadnjem letu zmanjšalo: delež starih 66-79 let med vsemi, ki prejemajo VD, se je zmanjšal iz 34,29 % na 32,80 %, delež starih 80 let in več pa iz 18,22 % med vsemi, ki prejemajo VD, na 16,44%. Med osebami, ki prejemajo VD, je bilo torej sredi leta 2015 le 49,2 % oseb starejših od 65 let, decembra 2015 pa je bilo med osebami, ki prejemajo VD, starejših od 65 let le še 47,9 %. Za ugotovitvijo, da se število prejemnikov VD počasi vendarle zvišuje (potem ko se je s prenosom pravice iz pokojninskega v socialnovarstveni sistem in z zaostritvijo pogojev za prejemanje, a hkrati z razširitvijo kroga potencialnih upravičencev, število prejemnikov VD v letu 2012 glede na leto 2011 radikalno zmanjšalo), se tako skriva dejstvo, da se spreminja (starostna) struktura prejemnikov VD. Med prejemnike namreč vse bolj pogosto vstopajo mlajše osebe, z odločbami komisij ZPIZ o trajni nezmožnosti za delo. To seveda ni problematično, problematično pa je dejstvo, da se tako v absolutnem kot v relativnem smislu zmanjšuje število (in delež) starejših prejemnikov VD. Decembra 2015 je bilo tako v Sloveniji le še 4.907 oseb starejših od 65 let, katere so dobivale VD. Trend upadanja števila upravičencev do VD med starejšimi (66-79 let in še posebej 81 let in več) je zaskrbljujoč, saj ni povezan z manjšimi potrebami, ampak z individualnimi odločitvami o neuveljavljanju pravice. Z zadnjimi zgoraj že omenjenimi popravki socialne zakonodaje, ki veljajo od začetka leta 2014, so sicer v veljavi spremembe pri vračanju prejetega VD (omejitev dedovanja premoženja osebe, ki je prejela VD, je lahko le do višine 2/3 vrednosti prejete pomoči), zvišan je bil tudi znesek premoženja, ki se ne upošteva pri vlogi za pridobitev VD (ne upošteva se premoženje oziroma prihranki v višini do 2.500 evrov za samsko osebo in do 3.500 evrov za družino). Obe spremembi sta zelo pozitivni, vendar podatki kažejo, da ne vplivata bistveno na zvišanje števila prejemnikov VD, še posebej pa nimata učinka na starejšo populacijo. Prvenstveno je bil VD namreč namenjen za lajšanje socialnega položaja starejših, med katerimi so zelo visoke stopnje tveganja revščine, še posebej starejših enočlanskih gospodinjstev (še posebej ženske).⁵

Stopnja tveganja revščine v letu 2015 je bila v Sloveniji 14,3 % in je prvič po dveh letih padla (leta 2013 in 2014 je bila 14,5 %, leta 2012 pa je bila 13,5 %). To pomeni, da je v Sloveniji v letu 2015 živelo pod pragom tveganja revščine približno 287.000 oseb. Izračun temelji na dohodkih, prejetih v letu 2014. Navedeno pomeni, da se v splošnem revščina zmanjšuje, ne velja pa to za revščino med starejšimi, zlasti samskimi, ki je še vedno dvakrat višja kot pri splošni populaciji.

Stopnja tveganja revščine starejših od 60 let je višja kot znaša povprečje v Republiki Sloveniji. Kar ¼

⁴Dremelj, Smolej Jež, Trbanc, Narat, Boljka, Lebar in Kobal Tomc. 2016. *Socialni položaj v Sloveniji 2014 -2015*. Dopolnjeno končno poročilo. Ljubljana: IRSSV, stran 52 in 53.

⁵Dremelj, Smolej Jež, Trbanc, Narat, Boljka, Lebar in Kobal Tomc. 2016. *Socialni položaj v Sloveniji 2014 -2015*. Dopolnjeno končno poročilo. Ljubljana: IRSSV, stran 54.

moških, starejših od 70 let in 1/3 žensk, starejših od 70 let, živi pod pragom tveganja revščine. Med upokojenci v Sloveniji jih je tako več kot polovica izpostavljena revščini, saj pokojnine pogosto ne dosegajo praga tveganja revščine (npr. 2015: povprečna neto starostna pokojnina: 609,50 evrov, prag tveganja revščine v 2014: 596 evrov). V skrbi za izboljšanje socialnega položaja neaktivnih starejših je potrebna prilagoditev obstoječim in napovedanim demografskim gibanjem.

Povprečna neto pokojnina je po podatkih Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije leta 2015 znašala 561,66 evrov (starostna pokojnina pa 609,50 evrov). Decembra 2015 je:

- več kot 50 % upokojencev prejelo pokojnino v višini do 600 evrov,
- 28,8 % starostnih upokojencev prejelo pokojnino v višini nižji od 500 evrov,
- 39,5 % vseh upokojencev (starostnih, invalidskih, družinskih, vdovskih) prejelo pokojnino v višini nižji od 500 evrov.

Od okoli 10.000 prejemnikov VD, ima prepoved odtujitve in obremenitve okoli 2.500 prejemnikov. Od okoli 55.000 prejemnikov DP, ima prepoved odtujitve in obremenitve okoli 6.600 prejemnikov, pri čemer je približno 1.100 tudi prejemnikov VD.

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je v letu 2015 od Državnega pravobranilstva prejelo približno 2.000 zahtevkov za ugotovitev prejemkov iz naslova DP in VD ter višino omejitve dedovanja. Zapuščinski postopki se rešujejo še iz preteklih let. Primeri so različni. Pri nekaterih zahtevkih se ugotovi, da zapustnik ni bil upravičen do DP oziroma VD, nekateri so bili upravičeni do manj kot 12 prejemkov iz naslova DP, ki se ne uveljavlja kot omejitev dedovanja, pri nekaterih pa se v postopku ugotovi, da ni imel premoženja. Kadar je bil zapustnik prejemnik VD, se dediči večinoma odločijo, da vrnejo VD, ki se v zapuščinskem postopku zmanjša za 1/3 vrednosti. Zneski se gibljejo med pribl. 60,00 do 3.000,00 EUR (potrebno je poudariti, da se povračilo upošteva od leta 2012 dalje). Kadar je bil zapustnik prejemnik DP oziroma VD, se na podlagi 129. člena ZD Republika Slovenija lahko do konca zapuščinske obravnave odpove pravici do povračila te pomoči, če so zapustnikovi dediči njegov zakonec ali njegovi otroci sami potrebni pomoči. Kadar pa dediči niso socialno ogroženi, se odločijo različno. Če dediči terjatve ne poplačajo, se omejitev dedovanja v dogovoru z dediči izvede na zapustnikovih denarnih sredstvih (denarna sredstva na računih pri bankah, neizplačana pokojnina ipd.), premičnem in nepremičnem premoženju (kmetijskih zemljiščih in gozdovih, praviloma ne na stanovanjskih nepremičninah). Gre za zneske od približno 200,00 EUR do približno 8,000 EUR.

V zapuščinskih postopkih je bilo iz naslova izplačanih DP in VD v proračun Republike Slovenije po grobi oceni od avgusta 2015 dalje vrnjenih slabih 0,5 mio EUR. Posamezniki sredstva izplačana iz naslova DP oziroma VD vračajo tudi za časa življenja. Letno je v proračun Republike Slovenije iz tega naslova vrnjeno okoli 0,5 mio EUR.

V veljavni zakonodaji ni postopkov glede razpolaganj z nepremičninami, na katerih so vpisane zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na podlagi izplačila DP oziroma VD, za časa življenja upravičenca. V praksi se sedaj pojavljajo težave, saj želijo osebe s tem premoženjem razpolagati in si tako izboljšati svoj socialni položaj, tj. s prodajo nepremičnine si želijo pridobiti dodatna sredstva za preživljanje oziroma si želijo zmanjšati stroške, ki jih imajo z vzdrževanjem nepremičnine ali v primeru prevelikega stanovanja ali stanovanjske hiše, si želijo s prodajo in nakupom manjšega stanovanja, znižati tako stroške bivanja kot stroške vzdrževanja, vendar pa tega ne morejo brez soglasja Republike Slovenije. Na Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti tako prihajajo prošnje oziroma zahteve za soglasja za prodajo nepremičnin in nakup manjše nepremičnine, prodajo nepremičnin in poplačilo dolga iz naslova prejetih sredstev, soglasja za razdružitve solastnine, prošnje za izdajo soglasja za ustanovitev služnosti na nepremičninah, ipd. Postopki za ugotavljanje upravičenosti do soglasja niso določeni, prav tako ni določen postopek za prenos zaznambe na premoženju. Ob uveljavljanju pravice do DP in VD mora biti premoženje že vpisano v zemljiško knjigo, da se lahko izvrši zaznamba prepovedi odtujitve in obremenitve. Prav tako je potrebno imeti zagotovilo, da bo oseba vložila vlogo za uveljavljanje pravice do DP in VD, ker se šele na podlagi odločbe naredi zaznamba prepovedi odtujitve in obremenitve.

Postopki za pridobitev soglasja s strani Republike Slovenija za razpolaganje z nepremičnino so dolgotrajni in ne omogočajo hitrega odziva na življenjske razmere strank.

Sprejet je bil Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju, s katerim je med drugim spremenjen 128. in 129. člena Zakona o dedovanju. S spremembo 128. člena Zakona o dedovanju je določeno, da se dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji do višine prejete pomoči, če ni v predpisih, ki urejajo socialno varstvo (Zakon o socialno varstvenih prejemkih, Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, Zakon o socialnem varstvu) urejeno drugače. Ocenjuje se, da je primerneje, da ureditev višine posameznih vrst pomoči, do katere se izvede omejitev dedovanja, ostane v zakonu, ki te pomoči ureja. Gre za predpis, ki se sproti prilagaja spremenjenim socialnim razmeram v državi, zato je prav, da tudi ta vsebina ostane urejena v tem zakonu. Po tej ureditvi država oziroma občina ne uveljavljata omejitve dedovanja do celotne vrednosti dane pomoči, ki sta jo za časa življenja namenili zapustniku. S spremembo 129. člena Zakona o dedovanju je sprejeta rešitev, po kateri bi se država in občine – ki se želijo odpovedati pravici do povračila pomoči, ki jo je iz njihovih proračunov prejemal zapustnik po predpisih o socialnem varstvu – izognile težavam, do katerih pogosto prihaja v teh primerih. Republika Slovenija ali občina na podlagi omejitve dedovanja namreč pogosto postane lastnica zelo majhnih deležev nepremičnin, kar pomeni, da z njimi težko razpolaga, zato je predlagano, da se lahko tako Republika Slovenija kot občina odpove dedovanju tudi v primeru, če bi premoženje, ki bi postalo lastnina Republike Slovenije ali občine, pomenilo obremenitev za državo ali občino oziroma bi z njegovim upravljanjem ali posli razpolaganja imeli nesorazmerne stroške. Sprejeta je torej dopolnitev 128. člena ZD, ki odkazuje na ureditev v ZSVarPre. ZD torej določa omejitev dedovanja, ZSVarPre pa naj bi tudi v bodoče še vedno določal višino posameznih vrst pomoči, do katere se izvede omejitev dedovanja. Spremembe in dopolnitve 128. člena ZD izhajajo iz veljavne ureditve omejitve dedovanja premoženja zapustnika, ki je užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu. Omejitev dedovanja, kot je določena v ZD, je od leta 2013 dalje dopolnjena z ureditvijo v 39. členu ZSVarPre-C. Navedena ureditev je trenutno določena v prehodni določbi ZSVarPre-C, a se, kot že omenjeno, ocenjuje, da je primerneje, da ureditev višine posameznih vrst pomoči, do katere se izvede omejitev dedovanja, ostane v zakonu, ki te pomoči ureja. Ker omenjena vsebina ne sodi v prehodni režim ZSVarPre in ker Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju še ne velja, se trenutno ne more predlagati, da se le-ta ustrezno uredi v materialni določbi ZSVarPre.

Predlog rešitve

Predlaga se črtanje instituta zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini v lasti upravičenca do DP oziroma VD, ki je do omenjenih pravic upravičen, ker v skladu z zakonskimi določbami nima dovolj sredstev za preživljanje oziroma ki s svojimi dohodki oziroma premoženjem ne presega zakonsko določene dohodkovne in premoženjske meje za upravičenost do pravice. Namen DP oziroma VD je namreč zagotavljanje sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje. Navedeno se predlaga tako v primeru novih upravičencev do DP oziroma VD, kot v primeru že vpisanih zaznamb prepovedi odtujitve in obremenitve.

Za primere, ko je z odločbo o upravičenosti do DP oziroma VD že odločeno o vpisu zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve, vendar postopek vpisa v zemljiško knjigo center za socialno delo še ni začel, se predlaga, da center za socialno delo po zakonu ni dolžan začeti omenjenega postopka (odločbe centrov za socialno delo s katero so določene zaznambe se ne bodo spreminjale). Za primere, ko je zaznamba prepovedi odtujitve in obremenitve v korist Republike Slovenije že vpisana v zemljiško knjigo na podlagi odločbe o upravičenosti do DP oziroma VD, se predlaga, da pristojno sodišče zaznambo izbriše po uradni dolžnosti. Navedeno predstavlja dodatno administrativno obremenitev sodišča, vendar samo na kratek rok, saj novih vpisov zaznamb ne bo več. Sodišče sedaj določi vpis ali izbris zaznambe na podlagi odločbe ali izbrisnega dovoljenja, po predlogu pa bo to naredilo na podlagi zakona, s čimer se bo centre za socialno delo razbremenilo izdajanja posebnih odločb o izbrisu že vpisanih zaznamb in nato še predlogov izbrisov, ki bi jih morali vložiti. Predlaga se še, da se postopki zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije na podlagi odločbe o upravičenosti do DP oziroma VD, ki do začetka uporabe predloga zakona pred pristojnim sodiščem še niso dokončani, ustavijo ter da se sklep o ustavitvi postopka ne izda. S tem se razbremeni sodišča izdajanja sklepov o ustavitvi postopka.

Zaradi specifičnosti Slovenije, za katero je značilen visok delež (85 %) lastniških stanovanj, s katerimi si posamezniki in družine rešujejo stanovanjsko vprašanje, navezanosti na nepremičnine predvsem starejših in v smislu osnovnega načela zagotavljanja sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično

potrebuje, se za primere lastništva stanovanja predlaga posebna meja premoženjskega cenusa 120.000 eurov. Navedena meja predstavlja najvišjo zaokroženo povprečno vrednost stanovanjske hiše v najdražji statistični regiji po podatkih Geodetske uprave Republike Slovenije v mesecu avgustu 2016 oziroma mejo med tistimi, ki si preživetje z razpolaganjem s stanovanjem, v katerem živijo, lahko zagotovijo in tistimi, ki si preživetja z razpolaganjem s takim stanovanjem ne morejo zagotoviti.

Ugotavlja se, da je bilo v mesecu juniju 2016 število prejemnikov DP 54.070, VD pa 10.616, pri čemer jih okoli 40 % prejema tudi DP, skupaj torej okoli 60.400. Od vseh prejemnikov DP oziroma VD ima v lasti stanovanje ali stanovanjsko hišo okoli 7.700 prejemnikov (13 %). Povprečna vrednost stanovanja ali stanovanjske hiše v Sloveniji po podatkih Geodetske uprave Republike Slovenije je v avgustu 2016 znašala okoli 70.000 eurov. V osrednjeslovenski statistični regiji, kjer je vrednost stanovanj visoka, znaša povprečna vrednost stanovanj, 87.724 eurov, stanovanjskih hiš pa 110.064 eurov. V obalno-kraški statistični regiji, kjer je vrednost stanovanj še višja kot v osrednjeslovenski statistični regiji, znaša povprečna vrednost stanovanj 118.458 eurov, stanovanjskih hiš pa 119,410 eurov.

Če vrednost stanovanja preseže to mejo, posameznik oziroma družina do DP (smiselno tudi VD) ne bi smela biti upravičena, saj se šteje, da ima dovolj sredstev za preživljanje. Če center za socialno delo po prostem preudarku odloči, da si posamezniki oziroma družine preživetja s tem stanovanjem začasno ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati, se predlaga, da so do DP (smiselno tudi VD) lahko upravičeni če:

1. in v zadnjih 24 mesecih DP (smiselno tudi VD) omoči niso prejeli ali so jo prejeli največ osemnajstkrat ali

2. so v zadnjih 24 mesecih DP (smiselno tudi VD) prejeli več kot osemnajstkrat in soglašajo z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastniki so, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije ter izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do DP (smiselno tudi VD) po tem zakonu.

Predlaga se torej, da se posamezniku oziroma družini, ki ima skladno z zakonom preveč vredno stanovanje, v katerem dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, s katerim si preživetja začasno zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati (lahko pa z njim razpolaga), omogoči primeren čas za razpolaganje brez zaznambe oziroma brez dolgotrajnega postopka za pridobitev soglasja s strani Republike Slovenije, ipd. Po preteku tega obdobja pa se predlaga, da se mora stranka za upravičenost do DP oziroma VD strinjati z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve v korist Republike Slovenije na vseh nepremičninah v njeni lasti. Kot pa je pojasnjeno že zgoraj pa mora center za socialno delo pred tem ugotoviti, da obstajajo okoliščine na podlagi katerih si posamezniki oziroma družine preživetja s tem stanovanjem začasno ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati.

Namen DP oziroma VD je zagotavljanje sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje. Omejitev dedovanja oziroma vračilo izplačane pomoči po smrti zapustnika, ki je to pomoč prejel, je tako smiselna samo v primeru osebe, za katere se sicer ugotovi, da ima dovolj lastnih sredstev za preživljanje, zato načeloma do DP oziroma VD ne bi smela biti upravičena, vendar ker si preživetja z njimi vsaj začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati, je do DP oziroma VD lahko upravičena.

Glede na navedeno se predlaga, da se omejitev dedovanja na podlagi 128. člena ZD (in posledično institut zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini, kot sredstvo zavarovanja iz naslova omejitve dedovanja) ohrani samo za upravičence do DP oziroma VD, za katere se ugotovi, da imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje (upravičenci, ki imajo v lasti stanovanje, katerega vrednost presega zakonsko določeno vrednost za stanovanja), vendar si preživetja z njim (vsaj) začasno ne morejo zagotoviti. Za omenjen krog upravičencev do DP oziroma VD se predlaga, da se dedovanje njihovega premoženja po njihovi smrti omeji do višine vrednosti prejete pomoči, ki jo je prejel, ko je izpolnjeval te dodatne pogoje (ne pa tudi pomoči, ki jo je prejel pred tem). V skladu z ustavno odločbo opr. št. U-I-330/97 in opr. št. U-I-223/08 socialna država namreč na temelju pravice do socialne varnosti ne sme ogroziti te pravice z neupravičenim siromašenjem skladov za zagotavljanje te pomoči. Ratio legis omejitve po 128. členu ZD je v tem, da se onemogoči dedovanje

tistega dela (ali celega) premoženja zapustnika, ki je nastalo oziroma je ostalo ohranjeno zaradi pomoči, ki jo je zapustniku dajala družba, ne da bi obstajali razlogi, iz katerih bi bila dolžna dajati pomoč. Če je namreč oseba, ki je prejela pomoč, zapustila premoženje, iz katerega bi lahko krila svoje eksistenčne potrebe, je utemeljeno sklepati, da ni bila v socialni stiski. Omejitev po 128. členu ZD temelji primarno na zahtevi, naj se premoženje, ki obstaja zaradi družbene pomoči, vrne družbi, ne pa da ga dobijo dediči.

Za upravičence do DP oziroma VD, ki so bili do omenjenih pravic upravičeni v skladu z veljavnimi zakonskimi določbami pa se predlaga, da se dedovanje njihovega premoženja omeji v enakem obsegu, kot ga določa veljavna zakonodaja (zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini se kot že omenjeno zgoraj brišejo). Drugačna rešitev bi bila namreč nepravilna do oseb, ki so izplačano DP oziroma VD dodatek vrnile za časa življenja ter do zapustnikov, katerih premoženje se je omejilo.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

S predlaganimi spremembami zakona se želi ob upoštevanju osnovnega načela, tj. zagotavljanja sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje, zagotoviti bolj pravično omejitev dedovanja in zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini upravičenca do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka.

2.2 Načela

Pri pripravi zakona smo upoštevali **načelo socialne države**, kar pomeni, da se posameznikom, družinam in nekaterim skupinam zagotavlja določena stopnja materialne in socialne varnosti. Načelo je v predlog zakona vpeljeno s spremembami zakonskih določb.

2.3 Poglavitne rešitve

a) Predstavitev predlaganih rešitev:

Predlogi rešitev so predstavljeni pod točko 1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona.

b) Način reševanja:

Načini reševanja so predstavljeni pod točko 1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona.

c) Normativna usklajenost predloga zakona:

Predlog zakona je skladen z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

Uskladitev s predpisi, ki jih je treba sprejeti oziroma spremeniti in »paketno« obravnavati, ni potrebna.

č) Usklajenost predloga zakona:

3. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

Novela zakona bo imela posredne finančne posledice za državni proračun, saj bo lahko zaradi omilitve omejitve dedovanja in instituta zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve kot sredstvo zavarovanja terjatve, ki jo ima Republika Slovenija na podlagi 128. člena Zakona o dedovanju na podlagi izplačila denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, v proračun vrnjenih manj sredstev, kot do sedaj (tako za časa življenja, kot v zapuščinskih postopkih).

Finančnih posledic morebitnega povečanja števila upravičencev do denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka zaradi omilitve omejitve dedovanja in instituta zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve ni mogoče oceniti, saj ni mogoče pridobiti podatkov o tem, koliko ljudi zaradi obstoječe zakonodaje ne uveljavlja denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka in bi bili v skladu z zakonskimi pogoji tudi dejansko upravičeni do omenjenih pravic.

Druga javna finančna sredstva niso potrebna.

4. NAVEDBA, DA SO SREDSTVA ZA IZVAJANJE ZAKONA V DRŽAVNEM PRORAČUNU ZAGOTOVLJENA, ČE PREDLOG ZAKONA PREDVIDEVA PORABO PRORAČUNSKIH SREDSTEV V OBDOBJU, ZA KATERO JE BIL DRŽAVNI PRORAČUN ŽE SPREJET

Za izvajanje predloga zakona bi bilo treba zagotoviti dodatna sredstva za obdobje, v katerem je bil državni proračun že sprejet, in sicer predvsem za leto 2017, saj se bo predlog zakona začel uporabljati konec leta 2016. Sredstva so zagotovljena v sprejetem državnem proračunu na proračunskih postavki PP 3562 - Transferi za socialno ogrožene.

5. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

5.1 PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH

NIZOZEMSKA

Če ima upravičenec stanovanje ali stanovanjsko hišo, v kateri živi, v vrednosti več kot 49.900 eurov, se pomoč šteje kot posojilo. Ne upoštevajo se prihranki v višini 11.840 eurov za poročene in za osebe, ki živijo skupaj, samohranilce ter 5.920 eurov za samske osebe.

DANSKA

Pomoč se ne dodeli osebi ali družini, ki ima zadostna sredstva za preživljanje, kar zajema tudi premično in nepremično premoženje. Za samsko osebo se ne upošteva premoženje v višini 1.340 eurov in za družino v višini 2.680 eurov. Prav tako se ne upošteva določen del dohodka (3,4 eura na uro, vendar največ 160 ur). Po prostem preudarku se ne upoštevajo prihranki ali dohodki (predvsem zaradi izobraževanja, vzdrževanja nastanitve). Poznajo tudi subvencijo najemnine, ki se določi poleg denarne socialne pomoči. Vračilo pomoči le v primeru neupravičeno prejete pomoči.

AVSTRIJA

Načeloma osebe s premoženjem, niso upravičene do socialnih pravic, če pa se nepremično premoženje ne upošteva (nepremičnina, v kateri oseba biva in ki jo ni potrebno prodati), pa se na njem naredi zaznamba. V premoženje se ne štejejo prihranki do 4.188 eurov. Vračilo imajo urejeno nekoliko drugače, saj zahtevajo vračila od »dajalcev dohodka« (npr. pokojnino zahtevajo od njihovega Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje) in ne od upravičenca (pri nas to štejemo kot neupravičeno prejeto pomoč). Med »dajalce pomoči« vključujejo tudi bivše partnerje in dediče. Vračila so časovno omejena (običajno na tri leta).

NEMČIJA

Pri dodelitvi se poleg dohodka upošteva premično in nepremično premoženje. Nekatero premoženje je izvzeto iz upoštevanja, kar je točno določeno z zakonom (npr. primerno stanovanje, v katerem oseba prebiva). Premoženje se ne upošteva glede na starost – 150 eurov za vsako leto, vendar

najmanj 3.100 eurov in največ 10.000 eurov. Še nekatere druge ugodnosti pri upoštevanju premoženja (npr. za vsakega otroka se odšteje 3.100 eurov ali »naložbe v pokojnino«). Če je oseba zaposlena, se del dohodka ne upošteva (do 100 eurov se ne upošteva ničesar, od 100 do 1.000 eurov se 20% dohodka odšteje, od 1.000 do 1.200 eurov pa se odšteje 10%).

ZAZNAMBA

Podatka o zaznambah prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičninah, ki so v lasti upravičencev do DP oziroma VD v drugih pravnih sistemih, razen Avstrije, ni bilo mogoče pridobiti. V Avstriji načeloma osebe s premoženjem, niso upravičene do socialnih pravic, če pa se nepremično premoženje ne upošteva (nepremičnina, v kateri oseba biva in ki jo ni potrebno prodati), pa se na njem naredi zaznamba.

OMEJITEV DEDOVANJA

V Nemčiji, Avstriji (razen, če so dediči v negotovem finančnem položaju), na Češkem in na Madžarskem morajo dediči vračati znesek izplačane denarne socialne pomoči, v Luksemburgu pa samo, če izplačani znesek presega določeno mejo. Na Nizozemskem se lahko zahteva vračilo iz premoženja zapustnika. Na Finskem, Švedskem, v Italiji, Švici in Španiji dedičem ni treba vračati zneska izplačanih denarnih socialnih pomoči.

5.2 PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE

Predlog zakona je skladen z veljavnim pravnim redom Republike Slovenije in ni predmet usklajevanja z mednarodnimi obveznostmi Republike Slovenije niti s pravnim redom Evropske unije.

6. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

6.1 Presoja administrativnih posledic

Predlog zakona ima administrativne posledice v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov in pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov.

Predlog, da se črta institut zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, ki je v lasti upravičenca do DP oziroma VD oziroma da se institut zaznamb ohrani samo za določen krog upravičencev do DP oziroma VD, bo administrativno razbremenilo centre za socialno delo in jim omogočilo več časa za strokovno delo s strankami, ki so socialno ogrožene. Postopek predloga vpisa zaznambe za samo eno nepremičnino trenutno traja do 15 minut, po predlogu zakona pa bo ta postopek ostal samo za upravičence do DP oziroma VD, ki imajo v lasti stanovanje (s katerim si po oceni centri za socialno delo vsaj začasno preživetja ne morejo zagotoviti), v katerem živijo in imajo prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost presega zakonsko določeno mejo za upravičenost do pravice in če so podali soglasje z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve na vseh nepremičninah v njihovi lasti.

Omenjeni predlog bo administrativno razbremenil tudi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo), saj sedaj na ministrstvo prihaja veliko vlog strank po vračilu DP oziroma VD za časa življenja. Ministrstvo v takih primerih na vloge odgovori, preveri, koliko sredstev je stranka prejela (informacijski sistem omogoča lažje in hitrejše izračunavanje in valorizacijo prejete pomoči), ter sporoči račun, kamor lahko sredstva vrne. Po vračilu sredstev ministrstvo izda izbrisno dovoljenje, na podlagi katerega se zaznamba prepovedi omejitve in obremenitve nepremičnine v zemljiški knjigi izbriše. Po predlogu bo omenjeni postopek ostal samo še za določen, zgoraj omenjen, krog upravičencev do DP oziroma VD. Prav tako pa bo zmanjšan obseg soglasij za vpis različnih pravic s strani tretjih oseb (npr. služnosti).

S prehodno določbo se predlaga, da centri za socialno delo niso dolžni začeti postopkov zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije, na podlagi že izdane odločbe o upravičenosti do DP oziroma VD (kjer je v izreku določeno, da se zaznamba vpiše na nepremičnini v lasti upravičenca do DP oziroma VD). S tem se centre za socialno delo razbremeni zgoraj navedenih postopkov vpisa zaznambe za že izdane odločbe, ki pa še niso bile izvršene.

S prehodno določbo se predlaga tudi, da zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, ki so že vpisane v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije na podlagi odločbe o upravičenosti do DP oziroma VD, pristojno sodišče izbriše po uradni dolžnosti. Navedeno predstavlja dodatno administrativno obremenitev pristojnega sodišča, vendar samo na kratek rok, saj bo obseg novih vpisov zaznamb bistveno manjši. Sodišče sedaj določi vpis ali izbris zaznambe na podlagi odločbe ali izbrisnega dovoljenja, po predlogu pa bo to naredilo na podlagi zakona, tako se bo centre za socialno delo razbremenilo izdajanja posebnih odločb o izbrisu že vpisanih zaznamb, prav tako pa predlogov izbrisov, ki bi jih morali podati po izdaji navedenih odločb.

Postopki zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije na podlagi odločbe o upravičenosti do DP oziroma VD, ki do začetka uporabe tega zakona pred pristojnim sodiščem še niso dokončani, se ustavijo. Sklep o ustavitvi postopka se ne izda, s čimer se administrativno razbremenijo sodišča.

Predlog, da se za izplačano pomoč (DP oziroma VD) dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji ter da se črta institut zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, ki je v lasti določenega kroga upravičencev do DP oziroma VD, bo razbremenila večino strank. Le-te bodo lahko hitreje razpolagale z nepremičninami v njihovi lasti, saj pridobitev soglasja s strani Republike Slovenije za razpolaganje z nepremičninami ne bo več potrebna, prav tako ne bo potreben postopek izbrisa zaznambe.

6.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki:

Predlog zakona nima posledic za okolje.

6.3 Presoja posledic za gospodarstvo:

Predlog zakona ne bo imel učinkov za gospodarstvo.

6.4 Presoja posledic za socialno področje:

S predlaganimi spremembami zakona se želi ob upoštevanju osnovnega načela (tj. zagotavljanja sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje) zagotoviti bolj pravično omejitev dedovanja in posledično zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve

6.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Predlog zakona ne bo imel učinkov na dokumente razvojnega načrtovanja.

6.6 Presoja posledic za druga področja

Predlog zakona ne bo imel učinkov za druga področja.

6.7 Izvajanje sprejetega predpisa:

Sprejeti zakon bo predstavljen ciljnim skupinam ter širši javnosti preko medijev in spleta. Izvajanje sprejetega zakona bo izvajal Inštitut Republike Slovenija za socialno varstvo.

6.8 Druge pomembne okoliščine v zvezi z vprašanji, ki jih ureja predlog zakona:

Zunanji strokovnjak ali pravna oseba, pri pripravi zakona ni sodelovala.

7. Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona:

8. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu državnega zbora in delovnih teles

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13 in 90/15) se drugi odstavek 27. člena spremeni, tako da se glasi:

»(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka lahko center za socialno delo odloči, da se denarna socialna pomoč dodeli samski osebi ali družini, ki ima v lasti stanovanje ali stanovanjsko hišo (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), v katerem samska oseba ali družina dejansko prebiva ter ima prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost presega 120.000 eurov, in za katero je mogoče sklepati, da si s tem stanovanjem preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati:

1. in v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči ni prejela ali jo je prejela največ osemnajstkrat ali

2. je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejela več kot osemnajstkrat in soglaša z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik ali lastnica (v nadaljnjem besedilu: lastnik) je, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije ter izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do denarne socialne pomoči po tem zakonu.«

Za dosedanjim drugim odstavkom se doda nov tretji odstavek, ki se glasi:

(3) Za okoliščine iz prejšnjega odstavka, na katere oseba ne more vplivati, se smiselno uporabljajo določbe šestega odstavka tega člena.«.

Dosedanji tretji, četrti in peti odstavek, postanejo četrti, peti in šesti odstavek.

2. člen

Sedmi odstavek 36. člena se črta.

3. člen

53. člen se črta.

PREHODNE IN KONČNA DOLOČBA

4. člen

(upoštevanje premoženja)

Ne glede na prvo točko prvega odstavka 18. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US in 51/16 – odl. US) se do nove ureditve premoženja, pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, kot premoženje ne šteje stanovanje ali stanovanjska hiša, v katerem oziroma kateri oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče ter katerega oziroma katere vrednost ne presega ali dosega višino 120.000 eurov.

5. člen

(omejitev dedovanja)

V Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 99/13) se za dosedanjim tretjim odstavkom 39. člena doda nov četrti odstavek, ki se glasi:

»(4) Omejitev dedovanja iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena velja za zapustnika, ki je prejel denarno socialno pomoč oziroma varstveni dodatek na podlagi Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13 ter 90/15).«.

Za dosedanjim četrtem odstavkom, ki postane peti, se dodata nov šesti in sedmi odstavek, ki se glasita:

»(6) Ne glede na določbo 128. člena Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odločba US, 117/00 – odločba US, 67/01, 83/01 – OZ in 31/13 – odločba US) se do nove ureditve omejitve dedovanja premoženja zapustnika, ki užival pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, dedovanje zapustnikovega premoženja omeji v vrednosti pomoči, ki jo je zapustnik prejel iz naslova denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka in v obsegu iz naslednjega odstavka.

(7) Omejitev dedovanja iz prejšnjega odstavka velja za zapustnika, ki je prejel denarno socialno pomoč oziroma varstveni dodatek, če je imel ob dodelitvi te pomoči v lasti stanovanje ali stanovanjsko hišo (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), v katerem je dejansko prebival ter imel prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost je presegala 120.000 eurov, in ki si s tem stanovanjem preživetja začasno ni mogel zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ni mogel vplivati:

1. in v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči ni prejel ali jo je prejel največ osemnajstkrat ali
2. je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejel več kot osemnajstkrat in je soglašal z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastnik je bil, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije.«.

6. člen

(način dokončanja postopkov za pridobitev denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka)

V postopkih ugotavljanja upravičenosti do denarne socialne pomoči in do varstvenega dodatka na podlagi vlog, o katerih do začetka uporabe tega zakona še ni bilo odločeno, se določbe Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13 ter 90/15) o prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije ne uporabljajo.

Ne glede na prejšnji odstavek se v postopkih ugotavljanja upravičenosti do denarne socialne pomoči in do varstvenega dodatka na podlagi vlog, vloženih v mesecu pred mesecem začetka uporabe tega zakona, o prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije odloča pod pogoji in na način, določen s tem zakonom.

7. člen

(zapuščinski postopki)

V zapuščinskih postopkih, ki do začetka uporabe tega zakona še niso zaključeni, se omejitev dedovanja po 128. členu Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odločba US, 117/00 – odločba US, 67/01, 83/01 – OZ in 31/13 – odločba US) izvede samo za osebo, ki je prejela denarno socialno pomoč oziroma varstveni dodatek na podlagi Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13 ter 90/15).

8. člen

(postopki v zvezi z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin)

Zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, vpisano v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije na podlagi odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, pristojno sodišče izbriše po uradni dolžnosti.

Postopki zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije na podlagi odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, ki do začetka uporabe tega zakona pred pristojnim sodiščem še niso dokončani, se ustavijo. Sklep o ustavitvi postopka se ne izda.

Centri za socialno delo niso dolžni začeti postopkov zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve

nepremičnine v korist Republike Slovenije, na podlagi odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka.

9. člen (uveljavitev in začetek uporabe zakona)

(1) Ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporablja pa se od prvega dne drugega meseca, ki sledi mesecu njegove uveljavitve.

(2) Do začetka uporabe določb tega zakona se uporabljajo določbe Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10, 40/11, 14/13, 99/13 in 90/15).

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Kot oseba, ki ima dovolj lastnih sredstev za preživljanje, se šteje oseba, ki z lastnimi sredstvi in premoženjem, ki se upošteva kot premoženje po zakonu, presega zakonsko določeno dohodkovno oziroma premoženjsko mejo.

V smislu osnovnega načela zagotavljanja sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje, je kot eden izmed razlogov za zavrnitev denarne socialne pomoči, kljub izkazanemu dohodku pod minimalnim dohodkom, z veljavnim zakonom določeno tudi lastništvo premoženja, katerega vrednost presega 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka oziroma 13.863 eurov. Za primer lastništva in bivanja v stanovanju ali stanovanjski hiši (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), katerega vrednost nad vrednostjo primerne stanovanja, določene po ZUPJS, presega višino 13.863 eurov, sta v veljavnem zakonu določeni dve izjemi, in sicer če posameznik:

1. in v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči ni prejel ali jo je prejel največ osemnajstkrat ali
2. je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejel več kot osemnajstkrat in soglaša z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, katere lastnik je, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije ter izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do denarne socialne pomoči po tem zakonu.

Tretji odstavek 27. člena veljavnega zakona določa, da se v zvezi s prepovedjo odtujitve in obremenitve nepremičnin smiselno uporabljajo določbe 36. člena tega zakona.

Zaradi specifičnosti Slovenije, za katero je značilen visok delež (85 %) lastniških stanovanj, s katerimi si posamezniki in družine rešujejo stanovanjsko vprašanje, navezanosti na nepremičnine predvsem starejših in v smislu osnovnega načela zagotavljanja sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje, se za primere lastništva stanovanja predlaga posebna meja premoženjskega cenusa 120.000 eurov. Navedena meja predstavlja najvišjo zaokroženo povprečno vrednost stanovanjske hiše v najdražji statistični regiji po podatkih Geodetske uprave Republike Slovenije v mesecu avgustu 2016 oziroma mejo med tistimi, ki si preživetje z razpolaganjem s stanovanjem, v katerem živijo, lahko zagotovijo in tistimi, ki si preživetja z razpolaganjem s takim stanovanjem ne morejo zagotoviti.

Ugotavlja se, da je bilo v mesecu juniju 2016 število prejemnikov DP 54.070, VD pa 10.616, pri čemer jih okoli 40 % prejema tudi DP, skupaj torej okoli 60.400. Od vseh prejemnikov DP oziroma VD ima v lasti stanovanje ali stanovanjsko hišo okoli 7.700 prejemnikov (13 %). Povprečna vrednost stanovanja ali stanovanjske hiše v Sloveniji po podatkih Geodetske uprave Republike Slovenije je v avgustu 2016 znašala okoli 70.000 eurov. V osrednjeslovenski statistični regiji, kjer je vrednost stanovanj visoka, znaša povprečna vrednost stanovanj, 87.724 eurov, stanovanjskih hiš pa 110.064 eurov. V obalno-kraški statistični regiji, kjer je vrednost stanovanj še višja kot v osrednjeslovenski statistični regiji, znaša povprečna vrednost stanovanj 118.458 eurov, stanovanjskih hiš pa 119.410 eurov.

Če vrednost stanovanja preseže to mejo, posameznik oziroma družina do denarne socialne pomoči ne bi smela biti upravičena, saj se šteje, da ima dovolj sredstev za preživljanje. Če center za socialno

delo po prostem preudarku odloči, da si posamezniki oziroma družine preživetja s tem stanovanjem začasno ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati, se predlaga, da so do denarne socialne pomoči lahko upravičeni če:

1. in v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči omoči niso prejeli ali so jo prejeli največ osemnajstkrat ali

2. so v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejeli več kot osemnajstkrat in soglašajo z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, katerih lastniki so, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije ter izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do denarne socialne pomoči po tem zakonu.

Predlaga se torej, da se posamezniku oziroma družini, ki ima skladno z zakonom preveč vredno stanovanje, v katerem dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, omogoči čas za razpolaganje brez zaznambe oziroma brez dolgotrajnega postopka za pridobitev soglasja s strani Republike Slovenije za razpolaganje s stanovanjem, ipd. V veljavni zakonodaji namreč ni postopkov glede razpolaganj z nepremičninami, na katerih so vpisane zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na podlagi izplačila denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, za časa življenja upravičenca. V praksi se sedaj pojavljajo težave, saj želijo osebe s tem premoženjem razpolagati in si tako izboljšati svoj socialni položaj, tj. s prodajo nepremičnine si želijo pridobiti dodatna sredstva za preživljanje oziroma si želijo zmanjšati stroške, ki jih imajo z vzdrževanjem nepremičnine ali v primeru prevelikega stanovanja ali stanovanjske hiše, si želijo s prodajo in nakupom manjšega stanovanja, znižati tako stroške bivanja kot stroške vzdrževanja, vendar pa tega ne morejo brez soglasja Republike Slovenije. Postopki za pridobitev soglasja s strani Republike Slovenija za razpolaganje z nepremičnino so dolgotrajni in ne omogočajo hitrega odziva na življenjske razmere strank.

Kot primerno obdobje za razpolaganje brez zaznambe se predlaga obdobje zadnjih 24 mesecih pred mesecem vložitve vloge, v katerem stranka denarne socialne pomoči ni prejela ali so jo prejela največ osemnajstkrat.

Po preteku tega obdobja pa se predlaga, da se mora stranka za upravičenost do denarne socialne pomoči strinjati z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve v korist Republike Slovenije na vseh nepremičninah v njeni lasti.

Predlaga se tudi nov tretji odstavek, ki določa, da se kot okoliščine, na katere oseba ne more vplivati, smiselno uporabljajo okoliščine, ki so primeroma določene z določbo šestega odstavka 27. člena zakona (zlasti npr. nasilje v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki v skladno s predpisi, ki urejajo nasilje v družini, začet postopek odtujitve ali razdružitve nepremičnine z namenom pridobitve sredstev za preživetje, ipd.).

Zaradi novega tretjega odstavka, se predlaga, da dosedanji tretji, četrti in peti odstavek, postanejo četrti, peti in šesti odstavek.

Zgoraj navedeno se v skladu s 53. členom veljavnega zakona smiselno uporablja tudi za varstveni dodatek.

K 2. členu

Skladno z namenom denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, tj. zagotavljanje sredstev za preživetje le tistemu, ki jih resnično potrebuje, se ne glede na obdobje dodelitve pomoči (trajno ali začasno), predlaga črtanje instituta zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini v lasti upravičenca do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, ki je do omenjenih pravic upravičen, ker v skladu z zakonskimi določbami nima dovolj sredstev za preživljanje oziroma ki s svojimi dohodki oziroma premoženjem ne presega zakonsko določene dohodkovne in premoženjske meje za upravičenost do pravice. Navedeno se predlaga tako v primeru novih upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, kot v primeru že vpisanih zaznamb prepovedi odtujitve in obremenitve (glej obrazložitev k 8. členu predloga zakona). Predlaga se, da se institut zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini, kot sredstvo

zavarovanja terjatve iz naslova omejitve dedovanja, ohrani za določen v obrazložitvi 1. člena predloga zakona določen krog upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka.

Določba sedmega odstavka 36. člena veljavnega zakona veže vpis zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini na obdobje upravičenosti do denarne socialne pomoči. Zaznamba prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini po predlogu tega zakona ni več vezana na obdobje dodelitve, ampak na lastništvo preveč vrednega stanovanja, zato se predlaga črtanje določba sedmega odstavka 36. člena veljavnega zakona.

K 3. členu

53. člen veljavnega zakona določa, da če je upravičenec do varstvenega dodatka lastnik nepremičnine, se mu z odločbo o upravičenosti do varstvenega dodatka prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist Republike Slovenije.

Zaradi določbe 52. člena veljavnega zakona, ki določa, da se pri presoji upravičenosti do varstvenega dodatka med drugim tudi v zvezi zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, katere lastnik je upravičenec do varstvenega dodatka, smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči po tem zakonu, zaznamba prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini pa po predlogu tega zakona ni več vezana na obdobje dodelitve, ampak na lastništvo preveč vrednega stanovanja, postane določba 53. člena veljavnega zakona odveč in se zato predlaga njeno črtanje.

K 4. členu

Prvi odstavek 27. člena veljavnega zakona določa, da se ne glede na določbe tega poglavja, denarna socialna pomoč ne dodeli samski osebi ali družini, ki ima premoženje, ki se upošteva po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki dosega ali presega višino 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka.

S 1. členom predloga zakona oziroma s spremembo drugega odstavka 27. člena veljavnega zakona se predlaga, da lahko center za socialno delo, ne glede na zgoraj navedeno določbo odloči, da se denarna socialna pomoč (smiselno tudi varstveni dodatek) dodeli samski osebi ali družini, ki ima v lasti stanovanje ali stanovanjsko hišo (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), v katerem samska oseba ali družina živi ter ima prijavljeno stalno prebivališče, katerega vrednost presega 120.000 eurov (predlaga se posebna meja premoženjskega cenzusa za stanovanja), in za katero je mogoče sklepati, da si s tem stanovanjem preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati, pod pogojem, da po določenem času soglaša z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, katere lastnik je, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije ter izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do denarne socialne pomoči po tem zakonu (glej obrazložitev k 1. členu predloga zakona).

S predlogom spremembe drugega odstavka 27. člena veljavnega zakona v povezavi z določbami prvega odstavka istega zakona, nastane pravna praznina za primere, ko ima oseba v lasti stanovanje, v katerem živi in ima prijavljeno stalno prebivališče ter katerega vrednost presega vrednost 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka, ne presega oziroma dosega pa vrednosti 120.000 eurov.

Kaj se ne šteje kot premoženje pri ugotavljanju upravičenosti do vseh pravic iz javnih sredstev, med katere sodita tudi denarna socialna pomoč oziroma varstveni dodatek, je urejeno v prvi točki prvega odstavka 18. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12 – ZUJF, 57/12 – ZPCP-2D, 14/13, 56/13 – ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US in 51/16 – odl. US). Ta določa, da se stanovanje ali stanovanjska hiša (v nadaljevanju stanovanje), v katerem oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče, do vrednosti primerne stanovanja, ne šteje kot premoženje.

Z namenom, da se pokrije zgoraj omenjena pravna praznina se predlaga, da se ne glede na prvo

točko prvega odstavka 18. člena Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev do nove ureditve premoženja, pri ugotavljanju upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, kot premoženje ne šteje stanovanje ali stanovanjska hiša, v kateri oseba dejansko prebiva in ima prijavljeno stalno prebivališče ter katere vrednost ne presega ali dosega višino 120.000 eurov.

K 5. členu

128. člen Zakona o dedovanju (Uradni list SRS, št. 15/76, 23/78, Uradni list RS, št. 13/94 – ZN, 40/94 – odločba US, 117/00 – odločba US, 67/01, 83/01 – OZ in 31/13 – odločba US) določa, da se dedovanje premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, omeji do višine vrednosti prejete pomoči. Republika Slovenija je svojo terjatev, ki jo ima na podlagi 128. Zakona o dedovanju iz naslova izplačila denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka zavarovala z Zakonom o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10 in 40/11) leta 2012 z zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini upravičenca do denarne socialne pomoči (zaznamba se opravi samo v primeru upravičenca do trajne denarne socialne pomoči in »dolgotrajnega« upravičenca do denarne socialne pomoči) oziroma varstvenega dodatka.

S prehodno določbo 39. člena Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 99/13; v nadaljnjem besedilu: ZSVarPre-C), je bil med drugim dopolnjen tudi 128. člen Zakona o dedovanju na način, da se dedovanje zapustnikovega premoženja ne omeji v celoti, ampak v določenem delu. Tako se dedovanje zapustnikovega premoženja omeji do višine 2/3 prejetih sredstev, ki jih je zapustnik prejel iz naslova varstvenega dodatka po zakonu o socialno varstvenih prejemkih. Če je zapustnik prejel denarno socialno pomoč za več kot 12 mesecev, se dedovanje zapustnikovega premoženja omeji do višine denarne socialne pomoči, zmanjšane za 12 najvišjih mesečnih zneskov, nato pa zmanjšane še za 1/3 od preostalih mesečnih zneskov prejete pomoči. Dedovanje zapustnikovega premoženja se ne omeji, če je ta denarno socialno pomoč prejel za 12 mesecev ali manj in če je prejel izredno denarno socialno pomoč. ZSVarPre-C je določil, da se te omejitve uporabljajo do nove ureditve omejitve dedovanja premoženja osebe, ki je uživala pomoč v skladu s predpisi o socialnem varstvu, ne glede na 128. in 129. člen Zakona o dedovanju.

Sprejet je bil Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju, s katerim je določena nova ureditev omejitve dedovanja, ki je vsebinsko usklajena s predlogom tega zakona. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dedovanju trenutno še ne velja.

Z novim četrtem odstavkom 39. člena ZSvarPre-C se predlaga, da se omejitev dedovanja na podlagi 128. člena Zakona o dedovanju ohrani za tiste upravičence do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, ki so bili do omenjenih pravic upravičeni v skladu z veljavnimi zakonskimi določbami. Omejitev dedovanja se v takih primerih izvede v enakem obsegu, kot ga določa veljavna zakonodaja. Drugačna rešitev bi bila nepravilna do oseb, ki so izplačano denarno socialno pomoč oziroma varstveni dodatek vrnile za časa življenja ter do zapustnikov, katerih premoženje se je omejilo.

Zgoraj navedeno ne velja za povračilo sredstev iz naslova oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev in prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika.

Predlaga se še, da se za dosedanjim četrtem odstavkom, ki postane peti, dodata nov šesti in sedmi odstavek.

Z novim šestim odstavkom in sedmim odstavkom 39. člena ZSVarPre-C se predlaga, da se omejitev dedovanja na podlagi 128. člena Zakona o dedovanju ohrani tudi za tiste upravičence do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, za katere se ugotovi, da imajo dovolj lastnih sredstev za preživljanje (upravičenci, ki imajo v lasti stanovanje, v katerem bivajo in imajo prijavljeno stalno prebivališče ter katerega vrednost presega zakonsko določeno mejo premoženjskega cenzusa za stanovanja), vendar si preživetja z njimi po presoji centra za socialno delo začasno ne morejo zagotoviti. Za omenjen krog upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka se predlaga, da se dedovanje njihovega premoženja, po njihovi smrti, omeji do višine vrednosti pomoči, prejete na podlagi take odločbe.

K 6. členu

Člen določa, da se v postopki ugotavljanja upravičenosti do denarne socialne pomoči in do varstvenega dodatka, o katerih do začetka uporabe tega zakona še ni bilo odločeno, določbe trenutno veljavnega zakona o prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije ne uporabljajo, saj so le-te strožje od predloga zakona. Za postopke ugotavljanja upravičenosti do denarne socialne pomoči in do varstvenega dodatka na podlagi vlog, vloženih v mesecu pred mesecem začetka uporabe tega zakona, pa je določeno, da se o prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije odloča pod pogoji in na način, določen s predlogom zakona.

K 7. členu

Z novim četrtim odstavkom 39. člena ZSVarPre-C se predlaga, da se omejitev dedovanja na podlagi 128. člena Zakona o dedovanju ohrani za upravičence do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, ki so bili do omenjenih pravic upravičeni v skladu z veljavnimi zakonskimi določbami. Omejitev dedovanja se v takih primerih izvede v enakem obsegu, kot ga določa veljavna zakonodaja. Drugačna rešitev bi bila nepravilna do oseb, ki so izplačano denarno socialno pomoč oziroma varstveni dodatek vrnilo za časa življenja ter do zapustnikov, katerih premoženje se je omejilo.

Za zapuščinske postopke, ki do začetka uporabe tega zakona še niso zaključeni, se zato s 7. členom predloga zakona predlaga, da se omejitev dedovanja po 128. členu Zakona o dedovanju izvede samo za zapustnika, ki je prejel denarno socialno pomoč oziroma varstveni dodatek na podlagi trenutno veljavnega zakona.

K 8. členu

S predlogom zakona se predlaga črtanje instituta zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve na nepremičnini v lasti upravičenca do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, če je ta do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka upravičen, ker v skladu z zakonskimi določbami nima dovolj sredstev za preživetje. Navedeno se predlaga tako v primeru novih upravičencev do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, kot v primeru že vpisanih zaznamb prepovedi odtujitve in obremenitve.

Predlaga se, da zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnin, ki so že vpisane v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije na podlagi odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, pristojno sodišče izbriše po uradni dolžnosti. Sodišče sedaj določi vpis ali izbris zaznambe na podlagi odločbe ali izbrisnega dovoljenja, po predlogu pa bo to naredilo na podlagi zakona, tako se bo centre za socialno delo razbremenilo izdajanja posebnih odločb o izbrisu že vpisanih zaznamb. Navedeno predstavlja dodatno administrativno obremenitev pristojnega sodišča, vendar samo na kratek rok, saj bo obseg novih vpisov zaznamb bistveno manjši.

Postopki zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije na podlagi odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka, ki do začetka uporabe tega zakona pred pristojnim sodiščem še niso dokončani, se ustavijo. Sodišča o začetku postopka ne obveščajo strank, ampak so stranke o postopku »obveščene« z izdajo sklepa o vpisu zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve, zato se predlaga, da se sklep o ustavitvi postopka ne izda, s čimer se administrativno razbremeni sodišča.

Za postopke vpisa zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve, ki jih centri za socialno delo še niso začeli se predlaga, da jih le-ti niso dolžni začeti postopkov zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije, na podlagi že izdane odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka (kjer je v izreku določeno, da se zaznamba vpiše na nepremičnini v lasti upravičenca do denarne socialne pomoči oziroma

varstvenega dodatka) in še ne začelih postopkov vpisa zaznambe. S tem se centre za socialno delo razbremenijo zgoraj navedenih postopkov vpisa zaznambe za že izdane odločbe, ki pa še niso bile izvršene.

K 9. členu

Člen določa začetek veljavnosti zakona in začetek njegove uporabe. Predlaga se, da zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporablja pa se od prvega dne drugega meseca, ki sledi mesecu njegove uveljavitve. Zamik začetka uporabe tega zakona za najmanj en mesec je potreben zaradi prilagoditve informacijskega sistema, ki je podlaga za odločanje o upravičenosti do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka in posledično o zaznambah prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v lasti upravičenca do denarne socialne pomoči oziroma varstvenega dodatka.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

27. člen (izključitveni razlog z izjemama)

(1) Ne glede na določbe tega poglavja se denarna socialna pomoč ne dodeli samski osebi ali družini, ki ima premoženje, ki se upošteva po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ki dosega ali presega višino 48 osnovnih zneskov minimalnega dohodka.

(2) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka se denarna socialna pomoč dodeli samski osebi ali družini, ki ima v lasti stanovanje ali stanovanjsko hišo (v nadaljnjem besedilu: stanovanje), v katerem samska oseba ali družina živi, katerega vrednost nad vrednostjo primerne stanovanja, določene v zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, presega višino iz prejšnjega odstavka:

1. in v zadnjih 24 mesecih denarne socialne pomoči ni prejela ali jo je prejela največ osemnajstkrat ali
2. je v zadnjih 24 mesecih denarno socialno pomoč prejela več kot osemnajstkrat in soglaša z vpisom prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, katere lastnik ali lastnica (v nadaljnjem besedilu: lastnik) je, v zemljiško knjigo v korist Republike Slovenije ter izpolnjuje ostale pogoje za upravičenost do denarne socialne pomoči po tem zakonu.

(3) V zvezi s prepovedjo odtujitve in obremenitve nepremičnin iz prejšnjega odstavka se smiselno uporabljajo določbe 36. člena tega zakona.

(4) Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena lahko center za socialno delo odloči, da se denarna socialna pomoč dodeli samski osebi ali družini, ki ima v lasti nepremičnino oziroma nepremičnine, katere vrednost oziroma katerih skupna vrednost presega višino iz prvega odstavka tega člena, ne presega pa višine 50.000 evrov, in za katero je mogoče sklepati, da si s to nepremičnino oziroma s temi nepremičninami preživetja začasno ne more zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne more vplivati.

(5) Kot okoliščine iz prejšnjega odstavka, na katere oseba ne more vplivati, se štejejo zlasti:

- nasilje v družini, zaradi katerega so začeti ali tečejo postopki v skladno s predpisi, ki urejajo nasilje v družini,
- začet postopek odtujitve ali razdružitve nepremičnine z namenom pridobitve sredstev za preživetje, ki ne traja več kot 24 mesecev,
- če je oseba upravičena do oprostitve plačil socialnovarstvenih storitev ali do prispevka k plačilu sredstev, namenjenih za plačilo oziroma doplačilo pravic družinskega pomočnika po zakonu, ki ureja socialno varstvo, in je začet postopek zaznambe prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v zemljiški knjigi.

36. člen (obdobje dodelitve)

(1) Denarna socialna pomoč se dodeli za določen čas glede na okoliščine, ki so podlaga za dodelitev in določitev višine denarne socialne pomoči.

(2) Denarna socialna pomoč se prvič lahko dodeli največ za obdobje treh mesecev.

(3) Denarna socialna pomoč se lahko dodeli ponovno, če so okoliščine, ki so podlaga za dodelitev in določitev višine denarne socialne pomoči, v času prve oziroma prejšnje in ponovne odločitve nespremenjene. Ponovno se lahko dodeli največ za obdobje šestih mesecev.

(4) Ne glede na določbe drugega in tretjega odstavka tega člena se denarna socialna pomoč lahko dodeli največ za obdobje enega leta, če zaradi starosti nad 63 let za ženske in nad 65 let za moške, bolezni ali invalidnosti ali drugih okoliščin ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja upravičenca.

(5) Upravičencu, ki se v skladu s 54. členom tega zakona šteje kot trajno nezaposljiv ali trajno nezmožen za delo ali ki je nezaposlen in starejši od 63 let za ženske in od 65 let za moške ter je brez premoženja, ki se upošteva po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev, ali je v institucionalnem varstvu in tudi njegovi družinski člani izpolnjujejo pogoje iz tega odstavka, se dodeli trajna denarna socialna pomoč.

(6) Center za socialno delo enkrat letno po uradni dolžnosti preveri, ali osebe iz prejšnjega odstavka na dan 1. aprila še izpolnjujejo pogoje za upravičenost do socialno varstvenih pravic po tem zakonu in ali so nastopile spremembe, ki vplivajo na višino oziroma obdobje upravičenosti do teh pravic in izda novo odločbo. Za potrebe odločanja se kot dan vložitve vloge šteje 31. marec

(7) Če je upravičenec do trajne denarne socialne pomoči ali upravičenec, ki je v zadnjih treh letih pred vložitvijo vloge prejel denarno socialno pomoč najmanj štiriindvajsetkrat, lastnik nepremičnine, se mu z odločbo o upravičenosti do denarne socialne pomoči prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist Republike Slovenije.

(8) O prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine v korist Republike Slovenije center za socialno delo odloči v izreku odločbe o upravičenosti do denarne socialne pomoči.

(9) Prepoved odtujitve in obremenitve se zaznamuje v zemljiški knjigi na podlagi dokončne odločbe iz prejšnjega odstavka.

(10) Za zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve iz prvega odstavka tega člena se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja zemljiško knjigo, o zaznambi prepovedi odtujitve in obremenitve.

52. člen (smiselna uporaba določb, ki veljajo za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči)

Pri presoji upravičenosti do varstvenega dodatka se v zvezi z ugotavljanjem družine oziroma družinskih članov, lastnega dohodka, upoštevanjem premoženja, dodeljevanjem, zmanjševanjem, izplačevanjem in povečanjem varstvenega dodatka za dodatek za pomoč in postrežbo, uskladjeno višine dodeljenega varstvenega dodatka, zaznambo prepovedi odtujitve in obremenitve nepremičnine, katere lastnik je upravičenec do varstvenega dodatka, v korist Republike Slovenije, pristojnostjo organa, ugotavljanjem razlogov za nedodelitev oziroma neupravičenost,

smiselno uporabljajo določbe, ki veljajo za ugotavljanje upravičenosti do denarne socialne pomoči po tem zakonu.

53. člen
(prepoved odtujitve in obremenitve)

Če je upravičenec do varstvenega dodatka lastnik nepremičnine, se mu z odločbo o upravičenosti do varstvenega dodatka prepove odtujiti in obremeniti nepremičnino, katere lastnik je, v korist Republike Slovenije.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

/

VI. PRILOGE

Prilog ni, ker predlog zakona ne zahteva spremembo podzakonski aktov.